

toegevoegd (Lieberman et al. 2005), waarbij de focus lag op positieve aspecten in de ervaren opvoeding van ouders en hoe deze als basis dienen voor veiligheid en zelfvertrouwen in de opvoeding van de eigen kinderen. Er is echter geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de overdrachtsrelatie van schema's. Er zijn wel aanwijzingen dat schema's als een mechanisme (mediator) functioneren in de relatie tussen hechtingsvariabelen en symptomen van psychopathologie in adolescenten (Bosmans et al. 2010; Roelofs et al. 2013).

Vanuit een intergenerationeel perspectief is het van belang om naar de wisselwerking tussen schema's van ouders en kinderen te kijken. In deze context kunnen schemacollusies (samenvallen van schema's) en schemaclashes (botsen van schema's) plaatsvinden. Een schemacollusie kan bijvoorbeeld ontstaan wanneer ouder en kind in een symbiotische relatie leven: voor beiden is het schema 'verstrengeling' actief en valt in feite samen. Een schemaclash kan ontstaan in het geval dat schema's botsen. Een kind dat als schema 'zich rechten toe-eigenen' heeft met een ouder die het schema 'hoge eisen' heeft, zal schuren, zo niet botsen. In alledaagse situaties zijn vooral de modi vanuit activatie van onderliggende schema's en coping actief in de relatie tussen ouders en hun kind.

Vanuit de schematherapie is verbinding zoeken en houden met ouders belangrijk. Alice van der Pas (1994) heeft het in deze context over de ouderbegeleidende positie. Ze maakt dit visueel met de metafoer van een krukje met drie poten. Iedere poot van deze denkbeeldige kruk gaat over een basisaanname van ouderschap. De eerste poot van de kruk gaat uit van de aanname dat ouders het beste voor hun kind willen. De tweede poot van de kruk gaat over het besef van verantwoordelijkheid en dat dit kwetsbaar maakt. Hierbij kunnen schema's als 'tekortschieten bij ouders' een rol spelen. Een ouder kan zich afvragen of de therapeut hem of haar ziet als iemand die deugt. De derde poot van de kruk gaat over dat ouders de opdrachtgevers zijn en eindverantwoordelijk zijn. Ouders zijn eindverantwoordelijk voor hun kinderen. Op het moment dat de verbinding tussen therapeut en ouders onder spanning komt te staan dienen de poten van de kruk om de verbinding te herstellen.

De emotiecoaching komt uit het werk van Gottman (1998). De focus ligt op bewustwording van de eigen emoties en die van je kind, contact maken met je kind als er sprake is van emotie, empathisch luisteren naar je kind, je kind ondersteunen in het herkennen en verbaliseren van gevoelens en het zoeken naar oplossingen, en bieden van begrenzing van gedrag. Deze vaardigheden liggen aan de basis van de ontwikkeling van een goede emotieregulatie. De vaardigheden van de emotiecoaching sluiten goed aan bij de uitgangspunten van de schematherapie.

10.2 Theoretisch model

Vroegkinderlijke onaangepaste schema's bij kinderen, adolescenten en ouders kunnen gezien worden als een cognitieve representatie van de hechtingsrelatie tussen ouders en kind. Gegeven dat de hechtingsstijl intergenerationeel kan worden overgedragen (IJzendoorn 1995), is het denkbaar dat schema's tevens vanuit een intergenerationeel perspectief van ouders naar kinderen kunnen worden overgedragen. Vanuit het intergenerationeel perspectief is het belang onderstreept om alert te zijn op de 'ghosts in the nursery' (Fraiberg et al. 1975). Hierin kunnen vroegkinderlijke traumatische ervaringen van ouders worden doorgegeven aan de volgende generatie. In 2005 werd de 'angels in the nursery'